

‘Oorlog doet iets met je identiteit’

Wat doet oorlog met een mens, en hoe gaan we in deze tijd met oorlog om? Die vragen stonden gisteren centraal in een bijeenkomst in de Stefanuskerk in Westerbork.

LAURA POPKEN

Het felle zonlicht schijnt door de grote ramen de Stefanuskerk binnen in het centrum van Westerbork. Buiten wappert een kleurige vlag waar in grote letters ‘vrede’ op is gedrukt. Ook op de kansel heeft de vredesvlag een plekje gekregen.

Maar zo licht en vredig als het bij binnenkomst in de kerk voelt, zo zwaar is het onderwerp dat op deze zondagmiddag wordt besproken met drie vrouwen die ieder hun eigen oorlogsverhaal met zich meedragen. Want met de Nationale Dodenherdenking en Bevrijdingsdag in aantocht terwijl er een oorlog woedt in Oekraïne, is het fenomeen oorlog relevanter dan ooit.

Maar wat doet oorlog eigenlijk met mensen en hun nakomelingen? Die vraag probeerden voormalig cabaretière en oud-nieuwslezeres Debby Petter – dochter van een Joodse onderduikster –, Lenie Degen van Stichting Werkgroep Herkenning – dochter van Pieter ten Hoorn, NSB-burgemeester van Sleen – en de Oekraïens-Nederlandse Viktoria Keep-Khlopkova te beantwoorden middels hun eigen levensverhalen.

Vooraf laatstgenoemde staat in het middelpunt van de belangstelling. Keep-Khlopkova werd in 1970 geboren in Kiev, in de toenmalige Sovjet-Unie. Tien jaar geleden ontmoette ze in Berlijn de Nederlandse

Vlnr Debby Petter, Viktoria Keep-Khlopkova en Lenie Degen in Westerbork in gesprek over hoe oorlog hen heeft gevormd.

FOTO RENS HOOYENGA

Teo Keep, met wie ze zich in Westerbork vestigde. Toen in februari de oorlog in Oekraïne uitbrak, reed ze in een Nissan Micra naar Oekraïne om haar moeder, zus, dochter en kleinzoon op te halen en onder te brengen in Nederland.

Tijdens een rondetafelgesprek in de kerk legt Keep-Khlopkova een link tussen de oorlog in haar geboorteland, die ze ‘surrealistisch’ noemt, en de Tweede Wereldoorlog. „Wat hier 80 jaar geleden gebeurde, gebeurt nu in Oekraïne. Terwijl de Russen ons altijd broeders noemden. Maar hoe kunnen broeders ons dit aandoen? Hoe kan dit in de 21ste eeuw?”

‘Bij elk luchtalarm vraagt hij of we de schuilkelder weer in moeten’

Het toegestroomde publiek luistert ondertussen ademloos naar haar verhaal. In Oekraïne was het vreselijk. „Als het luchtalarm afging, moesten we met zijn allen naar de schuilkelders. Er was één dag waarop we wel vijf keer moesten schuilen.” Ze wordt emotioneel. „Er werden

zelfs kinderen geboren in de schuilkelders.”

Ondanks dat het in Nederland veilig is, heeft haar jonge kleinzoon het nog altijd moeilijk als hij hier het luchtalarm hoort op de eerste maandag van de maand. „Dan vraagt hij of we weer naar de schuilkelder moeten.”

Door de oorlog keert Keep-Khlopkova Rusland steeds meer de rug toe. „Ik ben opgegroeid in de Sovjet-Unie en spreek dus Russisch. Maar we hebben binnen onze familie afgesproken dat we alleen nog maar Oekraïens spreken. Geen Russisch meer voor ons.”

Voor zowel Debby Petter als Lenie

Degen is Keep-Khlopkova’s verhaal herkenbaar. „Ik herken de machteloosheid”, zegt Petter. „Het is nu zo dichtbij. Ik ben verbijsterd dat er nu toch weer oorlog is.”

„Oorlog doet iets met een gezin en met je identiteit”, richt Degen zich tot Keep-Khlopkova. „En met dat van je dochter en kleinkind. Hoe zal zich dit allemaal gaan ontwikkelen?”

Keep-Khlopkova haalt een herinnering op aan herdenkingen aan de Tweede Wereldoorlog in Kiev. „Mijn beide opa’s hebben gevochten in de oorlog. Ieder jaar herdenken wij op 8 en 9 mei. En ieder jaar zeggen we: dit nooit meer. Maar de oorlog is nu weer dichtbij.”